

тертехнологія, 2011. – С. 8–11.

2. Ромашенко Ю. М. Щодо запобігання поширення радикалізму та те-роризму в Україні. Міжнародний досвід Європейських країн. / Ю. М. Ромашенко // Державна політика у сфері запобігання тероризму: міжнародний досвід і його актуальність для України : зб. мат-лів наук.-практ. конф. (Київ, 18 серпня. 2016 р.). – К. : Інтертехнологія, 2016. – С. 10–12.

3. Корнієнко М.В. Роль правоохоронних органів в охороні громадського порядку при ускладненні оперативної обстановки: Монографія / М.В. Корнієнко. – Дніпропетровськ: “Україна”, 2015. – С. 230;

4. Антипенко В. Ф. Сучасний тероризм. Стан і шляхи його запобігання: автореф. дис. канд. юрид. наук : спеціальність 12.00.08 / В. Ф. Антипенко ; Інститут держави і права ім. В. М. Корецького. – К., 2001. – 27 с.

5. Сучаний словник іншомовних слів: Близько 20 тис. слів і словосполучань / Уклад : О.І. Скопенко, Т.В. Цимбалюк.-К.: Довіра, 2006.-789 с.

6. Шамара О. В. “Тероризм” – “Терористична діяльність”: співвідношення понять та їх розуміння для застосування у правозастосовчій практиці / О. В. Шамара // Б-ба з орг. злоч. і корупцією (теорія і практика) : на-ук.-практ. журнал Міжвід. наук.-досл. центру з проблем б-би з орг. злоч. при РНБО України. – 2012. – № 24. – С. 84–90.

**Сіроштан Юрій Володимирович**

кандидат юридичних наук,  
завідувач кафедри правових дисциплін  
Криворізького факультету Дніпропетровського  
державного університету внутрішніх справ

## **ПРОФІЛАКТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПАТРУЛЬНИХ СЛУЖБ ПОЛІЦІЇ ВЕЛИКОБРИТАНІЇ, КАНАДИ, США ТА ФРАНЦІЇ ЯК ПЕРЕДУМОВА ПРОТИДІЇ ПРОЯВАМ СЕПАРАТИЗМУ ТА ЕКСТРЕМІЗМУ**

Реформування, що відбувається в Україні, вимагає перебудови і значного підвищення рівня ефективності та якості діяльності правоохоронних органів. У першу чергу ці вимоги стосуються патрульної служби – найчисленнішого загону правоохоронців, що безпосередньо виконує завдання з охорони публічного порядку й безпеки, профілактики проявів сепаратизму, екстремізму. Успішне виконання цих завдань неможливе без урахування кращих зразків досвіду таких зарубіжних «флагманів» як Великобританія, Канада, США та Франція.

Дослідженню цього питання присвячено багато праць як вітчизняних, так і зарубіжних науковців, а саме: Баланкіна Б.Г., Бахраха Д.М., Бельського К.С., Веремеєнка І.І., Голосніченка І.П., Гончарука С.Т., Додіна Є.В., Ковалю Л.В., Кондратьєва Я.Ю., Коренева О.П., Яценка С.С., вчених зарубіжних країн: Веделя Ж., Драго Р., Інсіарді Д., Кенні К., Келлінга Г., Лея Л., Марфі К., Неджаті З., Судерленда Е., Фрідмана Р., Фельтеса Т., Хагана Ф. та інших.

Метою цієї публікації є надання характеристики охорони публічного по-

ряду, профілактики проявів сепаратизму, екстремізму поліцією Великобританії, Канади, США та Франції.

Для зручнішого проведення характеристики доцільно поділити правові системи згаданих зарубіжних країн на загальну систему (систему статутного права, до яких належать Великобританія, США та Канада) та континентальну систему, представником якої є Франція. Такий поділ викликано кількома причинами. Головною з них є те, що в країнах континентального права існують «писані», тобто прийняті вищими органами законодавчої влади кримінальні, кримінально-процесуальні й інші кодекси, які регламентують діяльність правоохоронних органів та весь процес виявлення правопорушень та їх попередження, а також покарання правопорушників. У країнах загального (статутного) права такі детальні систематизовані кодекси відсутні і діяльність правоохоронних органів регламентується тут Статутами (актами парламенту), які приймаються щорічно, або судовими прецедентами. Разом з тим зазначимо, що цей поділ можна назвати дещо умовним, оскільки, наприклад, у Канаді існує свій кримінальний кодекс, прийнятий парламентом. Є Федеральний кримінальний кодекс у США, а також у кожному штаті США є свій кримінальний кодекс, прийнятий законодавчими органами штатів. У Великобританії існує усталена система статутів, прийнятих парламентом, які, з певними припущеннями, можна вважати кодифікованим законодавством, що регулює діяльність правоохоронних органів взагалі та поліції зокрема [1; 2].

Враховуючи таку правову специфіку, зупинимося детальніше на наданні характеристики профілактичної діяльності патрульних служб поліції Великобританії, Канади, США та Франції [3; 4].

Робота Британської патрульної поліції по охороні публічного порядку, профілактиці проявів сепаратизму, екстремізму, затриманню та ізоляції правопорушників, виданню окремих розпоряджень та нормативних актів, спрямованих на покращення цього напрямку, адміністративною діяльністю не називається. У ряді випадків вживається термін «охорона королівського порядку» [5] та запозичений з США термін охорона «публічного» порядку. Питання про те, хто займається попередженням вказаних проявів, в юридичній літературі Великобританії також не ставиться. Мається на увазі, що усі поліцейські, які носять форму, повинні цим займатися [6]. Але, як свідчить статистика, робота з попередження злочинності, сепаратизму, екстремізму займає понад 55–60 % усього робочого часу поліції Великобританії [7].

Необхідно підкреслити, що уся профілактична діяльність у Великобританії щорічно детально організовується та планується. На основі аналізів складаються пропозиції щодо покращення роботи і доводяться до відома усіх поліцейських, які працюють у цій сфері [8; 9, с. 75]. Вони також мають право вносити пропозиції щодо покращення діяльності поліції.

Для прикладу візьмемо організацію охорони публічного порядку, профілактики проявів сепаратизму, екстремізму у місті Нью-Касл.

Ця діяльність має свої особливості:

1) 75 % усього особового складу патрульної поліції працює в період від 22.00 до 04.00, тобто коли скоюється найбільша кількість правопорушень;

2) 12 пар патрульних поліцейських зосереджені лише в центрі міста, де знаходяться нічні клуби, кафе бари та інші розважальні заклади;

3) патрулювання здійснюється лише пішки, але при черговій частині знаходиться поліцейський автобус зі спеціальною черговою групою поліцейських, який при виникненні ускладнень оперативно допомагає в наведенні порядку, в затриманні правопорушників та доставляння їх до поліцейських дільниць. На чергуванні також знаходяться спеціальні підрозділи поліцейських з собаками [10].

В деяких регіонах, наприклад у Нотумбрії, в суботу та неділю у вечірній час задіяно до 80 % усього особового складу. Вдень на службі перебуває лише 10–15 % особового складу, тому складається враження, що у Великобританії працює дуже мало поліцейських [11].

Приблизно така ж картина зафіксована і в Канаді. Поліцейський офіцер, згідно зі статистичними даними, реєструє правопорушення, за яке може бути порушена кримінальна справа, приблизно один раз на тиждень. Але не обов'язково порушник може бути засуджений. Тобто це так зване «сумарне» правопорушення, за яке правопорушник може бути притягнений до відповідальності суддею одноособово, але він може бути і не засудженим. Добивається ж засудження правопорушника поліцейський Канади в середньому один раз на 9 місяців.

Слід враховувати і таку особливість канадської поліції, що вона поділена на федеральну, провінційну та муніципальну. Тому і кожна поліція має свою організаційну структуру, свої чергові частини, патрульну та дорожню поліцію та ін.

Наприклад, Королівська канадська кінна поліція поділена на тринадцять регіональних штабів, які розташовані в столицях провінцій. У свою чергу, вони мають 41 підрозділ, а підрозділи складаються з 700 відділів. Відповідно, кожен відділ має свою чергову частину [12, с. 341]. Як і у Великобританії, невеликі поліцейські дільниці вночі зачиняються, усі громадяни знають номери домашніх телефонів поліцейських і якщо трапляється якась несподіванка, то поліцейські прибувають на роботу з дому. У великих містах та столиці створено спеціальні підрозділи патрульної служби, які працюють цілодобово. Але більшість поліції задіяна в нічний час [13].

Основні зусилля патрульної поліції Канади спрямовані на профілактику і вимога поліцейського до громадянина є законом.

У США основним завданням поліцейських відомств є боротьба із злочинністю. Але як стверджує статистика, понад 50 % усієї роботи поліції США – це рутинна повсякденна діяльність, спрямована на профілактику, виявлення, попередження та припинення дрібних правопорушень, підготовка матеріалів для розгляду в судах [14].

Д. Ф. Коул з Конектикутського університету (США) проаналізував

діяльність більше ніж 900 патрульних поліцейських США в процесі виконання ними своїх службових обов'язків. У результаті аналізу він наводить такі цифри:

1. У середньому за добу за час виконання своїх службових обов'язків патрульні поліцейські витрачають лише 3 % свого робочого часу на злочини проти особи.

2. Кожен патрульний витрачає до 15 % свого робочого часу на розкриття злочинів, пов'язаних з власністю, розшуком злочинців, які їх скоїли, та інші пов'язані з цими злочинами дії.

3. На регулювання дорожнього руху у випадках ДТП та інших подій, спостереження за дорожнім рухом, перевірку водіїв та інші дії витрачається 9–11 % усього робочого часу.

4. Частина часу, яка витрачається патрульними поліцейськими США на допомогу потерпілим, тим, які заблукали, людям похилого віку, на пошуки загублених речей, пошуки зниклих тварин та ін., становить приблизно 12–13 %.

5. Весь інший час, тобто приблизно 60 %, витрачається на охорону публічного порядку, профілактику проявів тероризму, сепаратизму, екстремізму [15].

Аналіз, який провів Д. Лівінгстон у своїй праці «Злочини та кримінологія», переважно співпадає з висновками Дж. Ф. Коула. Кількість часу, яку витрачає в середньому поліцейський США на різні види діяльності під час виконання своїх службових обов'язків, за його аналізом, розподіляється таким чином:

1. Робота з розкриття злочинів, скоєних проти особи – 2,96 %.
2. Робота з розкриття злочинів, скоєних проти власності – 14,82 %.
3. Регулювання поліцейськими дорожнього руху – 9,20 %.
4. Спостереження за станом громадського порядку – 9,20 %.
5. Соціальна допомога малозабезпеченим верствам населення – 13,70 %.
6. Профілактична діяльність – 50,19 % [16].

Система поліції та жандармерії Франції склалася у процесі історичного розвитку країни і є досить своєрідною. Жандармерія Франції, яка обслуговує понад 90 % території країни, де проживає 60 % населення, підпорядкована Міністерству оборони і виконує його директиви. Поліція обслуговує 10 % території та 40 % населення і підпорядкована Міністерству юстиції [17].

Наприклад, поліція Парижа патрулює місто, охороняє порядок у місті, займається розкриттям злочинів та ін. У той же час у Парижі ряд особливо важливих об'єктів охороняється жандармерією. При виникненні надзвичайних ситуацій або загрози терористичного акту ці дві правоохоронні організації діють разом [18]. У звичайний вечір у Парижі для охорони публічного порядку задіяно понад 10 тисяч поліцейських та жандармів.

Маленькі міста та сільська місцевість – це повністю юрисдикція

жандармерії. Поліція працює лише у великих містах, на залізницях та по окремих напрямках діяльності, наприклад, поліція лотерей, моралі та ін. З іншого боку, жандармерія також має певні напрями роботи, крім охорони громадського порядку. Існує морська та річкова жандармерія, гірська та гірсько-рятувальна жандармерія, жандармерія озброєння та ін.

Залежно від розміру поліцейської дільниці та оперативної обстановки чергування поліцейських у Франції організовано по-різному. Там, де поліцейські функції виконує жандармерія і дільниці невеликі, цілодобового чергування немає, але воно може бути запроваджене у випадку ускладнення оперативної обстановки, скоєння серії резонансних злочинів та з інших причин. У звичайний період дільниця зачинається на ніч, але жандарми є відповідальними і якщо трапляється якась несподіванка, вони завжди готові прибути на місце події.

Отже, профілактична діяльність патрульних служб поліції Великобританії, Канади, США та Франції в тому розумінні, як це прийнято на Україні, окремо як вид діяльності не виділяється, цим займаються усі працівники поліції, що носять формений одяг (за винятком детективів), її змістом охоплюються усі заходи з попередження правопорушень, охорони публічного порядку та боротьби зі злочинами. У країнах загального права (Великобританія, Канада та США) профілактична діяльність поліції не є централізованою та визначається багатьма нормативними актами (статутами), у тому числі – судовими прецедентами. У країнах континентальної правової системи (Франція, у т.ч. Україна) вказаний напрямок діяльності є чітко регламентованим у нормативно-правових актах, що приймаються вищим законодавчим органом влади. Патрульні служби поліції зарубіжних країн мають значно більше часу на проведення заходів з попередження, виявлення та припинення правопорушень, тому що вони не мають дискретних повноважень по притягненню правопорушників до відповідальності.

1. English I. *Butterworth's Police Law* / English I., Card R. – 6-th edition, Butterworth. – London, 1999. – P. 1, 2, 18, 46, 109, 182, 467, 468, 457–472, 520, 691–694.

2. Dalley M.I. *Changing the Way We Do Business into the Twenty* / Dalley M.I., Landry P. R. – First Century, Gazette. –Vol. 62. – № 1. – 2000.

3. English I., Card R., *Butterworth's Police Law*, 6-th edition, Butterworth, London 1999. pp. 1, 2, 18, 46, 109, 182, 467, 468, 457 – 472, 520, 691 – 694.

4. Sampson F. *Blackstone's Police Manual, General Police Duties 1998/99.* / Sampson F. – London, Blackstone, 1999. – P. 183, 217.

5. Lord Hailshame of Maryenborne, *Laws of England*, Butterworths. – London, 1990. – P. 112, 200.

6. Koch B.C.M. *The Politics of Crime Prevention* / Koch B.C.M. – Aldershort, Ashgate, 1998. – P. 103.

7. *Report of the Commissioner of Police of the Metropolis 1995/96*, Secretary of State for the Home Department. – London, 1996. – P. 111.

8. Butler A.I.P. *Police Management.* – 2<sup>nd</sup> edition, Billing and Sons LTD / Butler A.I.P. – Dartmouth, 1994. – P. 94.

9. Губанов А.В. *Полиция зарубежных стран* / Губанов А.В. – М. : МАЭП, 1999. –

74 с.

10. Police Review. – 1 May. – 1998. – P. 22–23.
11. Police Review. – 10 April. – 1998. – P. 18.
12. Бандурка О.М. Основи управління в органах внутрішніх справ України: теорія, досвід, шляхи удосконалення / Бандурка О.М. – Х. : Основа, 1996. – С. 341.
13. Pony Express. – № 9. – 1998.
14. Police Chief. – 1998. – May. – P. 28.
15. Coul J. The Function and the Role of the Police Studies, Academy of Criminal Justice, volume 17(2) / Coul J. – Baden Wurtemberg, 1994. – P. 12, 21.
16. Livingstone I. Crime and Criminology / Livingstone I. – 2<sup>nd</sup> edition, Prentice Hall. – New Jersey, 1996. – P. 402.
17. Dien F. Maintien de l'Ordre et defense, Preparation au concours d'admission a l'ecole de formation des officiers de gendarmerie / Dien F. – Paris : Centre de documentation, 1996.
18. La Gendarmerie Aujourd'hui. – Paris : Atlas, 1991. – P. 84–87.

**Царьов Олександр Дмитрович**

кандидат педагогічних наук,  
доцент кафедри тактико-спеціальної підготовки

**Мазенко Наталя Андріївна**

курсант 3-го курсу факультету підготовки фахівців  
для органів досудового розслідування

*(Дніпропетровський державний  
університет внутрішніх справ)*

## **ОСОБЛИВОСТІ ТАКТИКИ ДІЙ ПРИ ОТРИМАННІ ІНФОРМАЦІЇ ПРО НЕБЕЗПЕКУ ВЧИНЕННЯ ТЕРОРИСТИЧНИХ АКТІВ**

Тактико-спеціальна підготовка є складовою частиною спеціальних знань науки управління у сфері правопорядку, яка вивчає проблеми службово-бойової діяльності правоохоронної системи, розробляє специфічні питання щодо застосування сил і засобів підрозділів Національної поліції за надзвичайних обставин і у військовий час.

Питанням теоретико-практичного характеру терористичних актів значну увагу приділяли такі вчені: Н. Саліщева, В. Сорокін, Ю. Козлов, Ю. Старілов. Нові тенденції відображені у працях А. Селіванова, Ю. Педько, І. Бородіна, О. Кузьменка, В. Перепелюк та ін. Однак тема є досить актуальною у зв'язку з сучасним станом неоголошеної війни на теренах нашої держави та підвищеним криміногенним становищем суспільства.

**Метою** пропонованої розвідки є визначення особливостей тактико-практичних дій поліцейськими при отриманні інформації про небезпеку скоєння терористичних актів.

Рівень розвитку суспільства характеризується існуванням гострих гло-